משנה · סדר זרעים

משנה כלאים

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

משנה כלאים

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/משנה-כלאים/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
פרק ב 5
פרק ג 6
פרק ד 7
פרק ה 8
פרק ו 9
פרק ז 10
פרק ח 11
פרק ט 12

פרק א

א הַחִטִּים וְהַזּוּנִין אֵינָן כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. הַשְּׂעֹרִים וְשִׁבֹּלֶת שׁוּעָל, הַכֻּסְמִין וְהַשִּׁיפוֹן, הַפּוֹל וְהַסַּפִּיר, הַפֶּרְקְדָן וְהַטּוֹפֵחַ, וּפוֹל הַלָּבָן וְהַשָּׁעוּעִים, אֵינָם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה:

ב הַקִּשּׁוּת וְהַמִּלְפְּפוֹן, אֵינָם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כִּלְאָיִם. חֲזֶרֶת וַחֲזֶרֶת גַּלִּים, עֲלָשִׁין וַעֲלָשֵׁי שָׂדֶה, כְּרֵשִׁים וּכְרֵשֵׁי שָׂדֶה, כֻּסְבָּר וְכֻסְבַּר שָׂדֶה, חַרְדָּל וְחַרְדָּל מִצְרִי, וּדְלַעַת הַמִּצְרִי וְהָרִמּוֹצָה, וּפוֹל מִצְרִי וְהֶחָרוּב, אֵינָם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה:

ג הַלֶּפֶת וְהַנָּפוּץ, וְהַכְּרוּב וְהַתְּרוֹבְתּוֹר, הַתְּרָדִים וְהַלְּעוּנִים, אֵינָם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. הוֹסִיף רַבִּי עֲקִיבָא, הַשּׁוּם וְהַשּׁוּמְנִית, הַבָּצָל וְהַבְּצַלְצוּל, וְהַתֶּרְמוֹס וְהַפִּלַסְלוֹס, אֵינָן כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה:

ד וּבְאִילָן, הָאֱגָסִים וְהַקְּרָסְתּוּמֵלִין, וְהַפְּרִישִׁים וְהָעֲזָרְדִים, אֵינָם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. הַתַּפּוּחַ וְהַחֲזָרְד, הַפַּרְסְקִים וְהַשִּׁקֻּדִין, וְהַשִּׁזְפִין וְהָרִימִין, אַף עַל פִּי שֶׁדּוֹמִין זֶה לָזֶה, כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה:

ה הַצְּנוֹן וְהַנָּפוּץ, הַחַרְדָּל וְהַלַּפְסָן, וּדְלַעַת יְוָנִית עִם הַמִּצְרִית וְהָרִמּוֹצָה, אַף עַל פִּי שֶׁדּוֹמִין זֶה לָזֶה, כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה:

ו הַזֵּאֵב וְהַכֶּלֶב, כֶּלֶב הַכְּפָרִי וְהַשּׁוּעָל, הָעִזִּים וְהַצְּבָאִים, הַיְּעֵלִים וְהָרְחֵלִים, הַסּוּס וְהַפֶּרֶד, הַפֶּרֶד וְהַחֲמוֹר, הַחֲמוֹר וְהָעָרוֹד, אַף עַל פִּי שֶׁדּוֹמִין זֶה לָזֶה, כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה:

ז אֵין מְבִיאִין אִילָן בְּאִילָן, יָרָק בְּיָרָק, וְלֹא אִילָן בְּיָרָק, וְלֹא יָרָק בְּאִילָן. רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר יָרָק בְּאִילָן:

ח אֵין נוֹטְעִין יְרָקוֹת בְּתוֹךְ סַדָּן שֶׁל שִׁקְמָה. אֵין מַרְכִּיבִין פִּיגָם עַל גַּבֵּי קִדָּה לְבָנָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָרָק בְּאִילָן. אֵין נוֹטְעִין יִחוּר שֶׁל תְּאֵנָה לְתוֹךְ הַחֲצוּב, שֶׁיִּהֵא מְקֹרוֹ. אֵין תּוֹחֲבִין זְמוֹרָה שֶׁל גֶּפֶן לְתוֹךְ הָאֲבַטִּיחַ, שֶׁתְּהֵא זוֹרֶקֶת מֵימֶיהָ לְתוֹכוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא אִילָן בְּיָרָק. אֵין נוֹתְנִין זֶרַע דְּלַעַת לְתוֹךְ הַחַלְמִית, שֶׁתְּהֵא מְשַׁמַּרְתּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָרָק בְּיָרָק:

ט הַטּוֹמֵן לֶפֶת וּצְנוֹנוֹת תַּחַת הַגֶּפֶן, אִם הָיוּ מְקֻצָּת עָלָיו מְגֻלִּין, אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לֹא מִשּׁוּם כִּלְאַיִם, וְלֹא מִשּׁוּם שְׁבִיעִית, וְלֹא מִשּׁוּם מַעֲשְׂרוֹת, וְנִטָּלִים בְּשַׁבָּת. הַזּוֹרֵעַ חִטָּה וּשְׂעוֹרָה כְּאַחַת, הֲרֵי זֶה כִּלְאָיִם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵינוֹ כִּלְאַיִם, עַד שֶׁיְּהוּ שְׁנֵי חִטִּים וּשְׂעוֹרָה, אוֹ חִטָּה וּשְׁתֵּי שְׂעוֹרִים, אוֹ חִטָּה וּשְׂעוֹרָה וְכֻסֶּמֶת:

פרק ב

א כָּל סְאָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רֹבַע מִמִּין אַחֵר, יְמַעֵט. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, יָבֹר. בֵּין מִמִּין אֶחָד בֵּין מִשְּׁנֵי מִינִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, לֹא אָמְרוּ אֶלָּא מִמִּין אֶחָד. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כָּל שֶׁהוּא כִלְאַיִם בַּסְּאָה מִצְטָרֵף לְרֹבַע׃

ב בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים. תְּבוּאָה בִתְבוּאָה וְקִטְנִית בְּקִטְנִית, תְּבוּאָה בְקִטְנִית וְקִטְנִית בִּתְבוּאָה. בֶּאֱמֶת אָמְרוּ, זֶרְעוֹנֵי גִנָּה שֶׁאֵינָן נֶאֱכָלִין, מִצְטָרְפִין אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע בְּנוֹפֶל לְבֵית סְאָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כְּשֵׁם שֶׁאָמְרוּ לְהַחְמִיר כָּךְ אָמְרוּ לְהָקֵל, הַפִּשְׁתָּן בַּתְּבוּאָה מִצְטָרֶפֶת אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע בְּנוֹפֶל לְבֵית סְאָה׃

ג הָיְתָה שָׂדֵהוּ זְרוּעָה חִטִּים וְנִמְלַךְ לְזָרְעָהּ שְׂעוֹרִים, יְמַתִּין לָהּ עַד שֶׁתַּתְלִיעַ, וְיוֹפֶךְ, וְאַחַר כָּךְ יִזְרַע. אִם צִמְּחָה, לֹא יֹאמַר אֶזְרַע וְאַחַר כָּךְ אוֹפֶךְ, אֶלָּא הוֹפֶךְ וְאַחַר כָּךְ זוֹרֵעַ. כַּמָּה יְהֵא חוֹרֵשׁ, כְּתַלְמֵי הָרְבִיעָה. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְשַׁיֵּר רֹבַע לְבֵית סְאָה׃

ד זְרוּעָה וְנִמְלַךְ לְנָטְעָהּ, לֹא יֹאמַר אֶטַּע וְאַחַר כָּךְ אוֹפֶךְ, אֶלָּא הוֹפֶךְ וְאַחַר כָּךְ נוֹטֵעַ. נְטוּעָה וְנִמְלַךְ לְזָרְעָהּ, לֹא יֹאמַר אֶזְרַע וְאַחַר כָּךְ אֲשָׁרֵשׁ, אֶלָּא מְשָׁרֵשׁ וְאַחַר כָּךְ זוֹרֵעַ. אִם רָצָה, גּוֹמֵם עַד פָּחוֹת מִטֶּפַח, זוֹרֵעַ, וְאַחַר כָּךְ מְשָׁרֵשׁ׃

ה הָיְתָה שָׂדֵהוּ זְרוּעָה קִנְבּוֹס אוֹ לוּף, לֹא יְהֵא זוֹרֵעַ וּבָא עַל גַּבֵּיהֶם, שֶׁאֵינָן עוֹשִׂין אֶלָּא לִשְׁלֹשָׁה שָׁנִים. תְּבוּאָה שֶׁעָלָה בָהּ סְפִיחֵי אִסְטִיס, וְכֵן מְקוֹם הַגַּרְנוֹת שֶׁעָלוּ בָהֶן מִינִין הַרְבֵּה, וְכֵן תִּלְתָּן שֶׁהֶעֱלָה מִינֵי צְמָחִים, אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְנַכֵּשׁ. אִם נִכֵּשׁ אוֹ כִסֵּחַ, אוֹמְרִים לוֹ, עֲקֹר אֶת הַכֹּל חוּץ מִמִּין אֶחָד׃

ו הָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת שָׂדֵהוּ מֻשָּׁר מֻשָּׁר מִכָּל מִין, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, שְׁלֹשָׁה תְלָמִים שֶׁל פָּתִיחַ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, מִלֹּא הָעֹל הַשָּׁרוּנִי. וּקְרוֹבִין דִּבְרֵי אֵלּוּ לִהְיוֹת כְּדִבְרֵי אֵלּוּ׃

ז הָיָה רֹאשׁ תּוֹר חִטִּים נִכְנָס בְּתוֹךְ שֶׁל שְׂעוֹרִים, מֻתָּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִרְאֶה כְּסוֹף שָׂדֵהוּ. שֶׁלּוֹ חִטִּים וְשֶׁל חֲבֵרוֹ מִין אַחֵר, מֻתָּר לְסָמֹךְ לוֹ מֵאוֹתוֹ הַמִּין. שֶׁלּוֹ חִטִּים וְשֶׁל חֲבֵרוֹ חִטִּים, מֻתָּר לְסָמֹךְ לוֹ תֶּלֶם שֶׁל פִּשְׁתָּן, וְלֹא תֶלֶם שֶׁל מִין אַחֵר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֶחָד זֶרַע פִּשְׁתָּן וְאֶחָד כָּל הַמִּינִין. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף בְּאֶמְצַע שָׂדֵהוּ מֻתָּר לִבְדֹּק בְּתֶלֶם שֶׁל פִּשְׁתָּן׃

ח אֵין סוֹמְכִין לִשְׂדֵה תְבוּאָה חַרְדָּל וְחָרִיעַ, אֲבָל סוֹמְכִין לִשְׂדֵה יְרָקוֹת חַרְדָּל וְחָרִיעַ. וְסוֹמֵךְ לְבוּר, וּלְנִיר, וּלְגָפָה, וּלְדֶרֶךְ, וּלְגֶדֶר גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, וּלְחָרִישׁ שֶׁהוּא עָמֹק עֲשָׂרָה וְרָחָב אַרְבָּעָה, וּלְאִילָן שֶׁהוּא מֵסֵךְ עַל הָאָרֶץ, וּלְסֻלָּע גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה וְרָחָב אַרְבָּעָה׃

ט הָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת שָׂדֵהוּ קְרָחַת קְרָחַת מִכָּל מִין, עוֹשֶׂה עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע קְרָחוֹת לְבֵית סְאָה, מִקְּרָחַת לְבֵית רֹבַע, וְזוֹרֵעַ בְּתוֹכָהּ כָּל מִין שֶׁיִּרְצֶה. הָיְתָה קְרָחַת אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם, זוֹרֵעַ חַרְדָּל. שָׁלֹשׁ, לֹא יִזְרַע חַרְדָּל, מִפְּנֵי שֶׁהִיא נִרְאֵית כִּשְׂדֵה חַרְדָּל, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים

אוֹמְרִים, תֵּשַׁע קְרָחוֹת מֻתָּרוֹת, עֶשֶׂר אֲסוּרוֹת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, אֲפִלּוּ כָל שֶׁדֵּהוּ בֵּית כּוֹר, לֹא יַעֲשֶׂה בְתוֹכָהּ חוּץ מִקְּרַחַת אַחַת:

י כָּל שֶׁהוּא בְתוֹךְ בֵּית רֹבַע, עוֹלֶה בְמִדַּת בֵּית רֹבַע. אֲכִילַת הַגֶּפֶן וְהַקֶּבֶר וְהַסֶּלַע, עוֹלִין בְּמִדַּת בֵּית רֹבַע. תְּבוּאָה בִתְבוּאָה, בֵּית רֹבַע. יָרָק בְּיָרָק, שִׁשָּׁה טְפָחִים. תְּבוּאָה בְיָרָק, יָרָק בִּתְבוּאָה, בֵּית רֹבַע. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יָרָק בִּתְבוּאָה, שִׁשָּׁה טְפָחִים:

יא תְּבוּאָה נוֹטָה עַל גַּבֵּי תְבוּאָה, וְיָרָק עַל גַּבֵּי יָרָק, תְּבוּאָה עַל גַּבֵּי יָרָק, יָרָק עַל גַּבֵּי תְבוּאָה, הַכֹּל מֻתָּר, חוּץ מִדְּלַעַת יְוָנִית. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אַף הַקִּשּׁוּאִים וּפוֹל הַמִּצְרִי, וְרוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵיהֶן מִדִּבְרֵי:

פרק ג

א עֲרוּגָה שֶׁהִיא שִׁשָּׁה טְפָחִים עַל שִׁשָּׁה טְפָחִים, זוֹרְעִים בְּתוֹכָהּ חֲמִשָּׁה זֵרְעוֹנִים, אַרְבָּעָה בְאַרְבַּע רוּחוֹת הָעֲרוּגָה, וְאֶחָד בָּאֶמְצַע. הָיָה לָהּ גְּבוּל גָּבוֹהַּ טֶפַח, זוֹרְעִין בְּתוֹכָהּ שְׁלֹשָׁה עָשָׂר, שְׁלֹשָׁה עַל כָּל גְּבוּל וּגְבוּל, וְאֶחָד בָּאֶמְצַע. לֹא יִטַּע רֹאשׁ הַלֶּפֶת בְּתוֹךְ הַגְּבוּל, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְמַלְּאֵהוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שִׁשָּׁה בָאֶמְצַע:

ב כָּל מִין זְרָעִים אֵין זוֹרְעִים בַּעֲרוּגָה, וְכָל מִין יְרָקוֹת זוֹרְעִין בַּעֲרוּגָה. חַרְדָּל וַאֲפוּנִים הַשּׁוּפִין, מִין זְרָעִים. אֲפוּנִים הַגַּמְלָנִים, מִין יָרָק. גְּבוּל שֶׁהָיָה גָבוֹהַּ טֶפַח וְנִתְמַעֵט, כָּשֵׁר, שֶׁהָיָה כָשֵׁר מִתְּחִלָּתוֹ. הַתֶּלֶם וְאַמַּת הַמַּיִם שֶׁהֵם עֲמֻקִּים טֶפַח, זוֹרְעִים לְתוֹכָן שְׁלֹשָׁה זֵרְעוֹנִין, אֶחָד מִכָּאן, וְאֶחָד מִכָּאן, וְאֶחָד בָּאֶמְצַע:

ג הָיָה רֹאשׁ תּוֹר יָרָק נִכְנָס לְתוֹךְ שְׂדֵה יָרָק אַחֵר, מֻתָּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִרְאֶה כְּסוֹף שָׂדֵהוּ. הָיְתָה שָׂדֵהוּ זְרוּעַ יָרָק, וְהוּא מְבַקֵּשׁ לִטַּע בְּתוֹכוֹ שׁוּרָה שֶׁל יָרָק אַחֵר, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, עַד שֶׁיְּהֵא הַתֶּלֶם מְפֻלָּשׁ מֵרֹאשׁ הַשָּׂדֶה וְעַד רֹאשׁוֹ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֹרֶךְ שִׁשָּׁה טְפָחִים וְרֹחַב מְלֹאוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, רֹחַב כְּמִלֹּא רֹחַב הַפַּרְסָה:

ד הַנּוֹטֵעַ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁל קִשּׁוּאִין, שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁל דְּלוּעִים, שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁל פּוֹל הַמִּצְרִי, מֻתָּר. שׁוּרָה שֶׁל קִשּׁוּאִים, שׁוּרָה שֶׁל דְּלוּעִים, שׁוּרָה שֶׁל פּוֹל הַמִּצְרִי, אָסוּר. שׁוּרָה שֶׁל קִשּׁוּאִים, שׁוּרָה שֶׁל דְּלוּעִים, שׁוּרָה שֶׁל פּוֹל הַמִּצְרִי, וְשׁוּרָה שֶׁל קִשּׁוּאִים, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין:

ה נוֹטֵעַ אָדָם קִשּׁוּת וּדְלַעַת לְתוֹךְ גַּמָּא אַחַת, וּבִלְבַד שֶׁתְּהֵא זוֹ נוֹטָה לְצַד זֶה, וְזוֹ נוֹטָה לְצַד זֶה, וְנוֹטֶה שֵׂעָר שֶׁל זוֹ לְכָאן, וְשֵׂעָר שֶׁל זוֹ לְכָאן. שֶׁכָּל מַה שֶּׁאָסְרוּ חֲכָמִים, לֹא גָזְרוּ אֶלָּא מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן:

ו הָיְתָה שָׂדֵהוּ זָרוּעַ בְּצָלִים, וּמְבַקֵּשׁ לִטַּע בְּתוֹכָהּ שׁוּרוֹת שֶׁל דְּלוּעִים, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, עוֹקֵר שְׁתֵּי שׁוּרוֹת וְנוֹטֵעַ שׁוּרָה אַחַת, וּמַנִּיחַ קָמַת בְּצָלִים בְּמָקוֹם שְׁתֵּי שׁוּרוֹת, וְעוֹקֵר שְׁתֵּי שׁוּרוֹת וְנוֹטֵעַ שׁוּרָה אֶחָת. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, עוֹקֵר שְׁתֵּי שׁוּרוֹת וְנוֹטֵעַ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת, וּמַנִּיחַ קָמַת בְּצָלִים בְּמָקוֹם שְׁתֵּי שׁוּרוֹת, וְעוֹקֵר שְׁתֵּי שׁוּרוֹת וְנוֹטֵעַ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אִם אֵין בֵּין שׁוּרָה לַחֲבֶרְתָּהּ שְׁתִּים עֶשְׂרֵה אַמָּה, לֹא יְקַיֵּם אֶת הַזֶּרַע שֶׁל בֵּינָתַיִם:

ז דְּלַעַת בְּיֶרֶק, כְּיֶרֶק. וּבִתְבוּאָה, נוֹתְנִין לָהּ בֵּית רֹבַע. הָיְתָה שָׂדֵהוּ זְרוּעָה תְּבוּאָה, וּבִקֵּשׁ לִטַּע לְתוֹכָהּ שׁוּרָה שֶׁל דְּלוּעִין, נוֹתְנִין לָהּ לַעֲבוֹדָתָהּ שִׁשָּׁה טְפָחִים. וְאִם הִגְדִּילָה, יַעֲקֹר מִלְּפָנֶיהָ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, נוֹתְנִין לָהּ עֲבוֹדָתָהּ אַרְבַּע אַמּוֹת. אָמְרוּ לוֹ, הֲתַחְמִיר זוֹ מִן הַגָּפֶן. אָמַר לָהֶן, מָצִינוּ שֶׁזּוֹ חֲמוּרָה מִן הַגָּפֶן, שֶׁלְּגָפֶן יְחִידִית נוֹתְנִין לָהּ עֲבוֹדָתָהּ שִׁשָּׁה טְפָחִים, וְלִדְלַעַת יְחִידִית נוֹתְנִין לָהּ בֵּית רֹבַע. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, כָּל שִׁלְשָׁה דְּלוּעִין לְבֵית סְאָה, לֹא יָבִיא זֶרַע לְתוֹךְ בֵּית סְאָה. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַחוֹטֵף אֶפְרָתִי אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, כָּל שִׁלְשָׁה דְּלוּעִין לְבֵית כּוֹר, לֹא יָבִיא זֶרַע לְתוֹךְ בֵּית כּוֹר:

פרק ד

א קָרַחַת הַכֶּרֶם, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע אַמּוֹת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה. מְחוֹל הַכֶּרֶם, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה אַמָּה. וְאֵיזוֹ הִיא קָרַחַת הַכֶּרֶם. כֶּרֶם שֶׁחָרַב מֵאֶמְצָעוֹ. אִם אֵין שָׁם שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה, לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׁם. הָיוּ שָׁם שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה, נוֹתְנִין לָהּ עֲבוֹדָתָהּ, וְזוֹרֵעַ אֶת הַמּוֹתָר:

ב אֵיזֶה הוּא מְחוֹל הַכֶּרֶם. בֵּין כֶּרֶם לַגָּדֵר. אִם אֵין שָׁם שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה אַמָּה, לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׁם. הָיוּ שָׁם שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה אַמָּה, נוֹתְנִין לוֹ עֲבוֹדָתוֹ וְזוֹרֵעַ אֶת הַמּוֹתָר:

ג רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין זֶה אֶלָּא גֶּדֶר הַכֶּרֶם. וְאֵיזֶה הוּא מְחוֹל הַכֶּרֶם. בֵּין שְׁנֵי הַכְּרָמִים. אֵיזֶה הוּא גָּדֵר, שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים. וְחָרִיץ, שֶׁהוּא עָמֹק עֲשָׂרָה וְרָחָב אַרְבָּעָה:

ד מְחִצַּת הַקָּנִים, אִם אֵין בֵּין קָנֶה לַחֲבֵרוֹ שִׁלְשָׁה טְפָחִים, כְּדֵי שֶׁיִּכָּנֵס הַגְּדִי, הֲרֵי זוֹ כְמְחִצָּה. וְגֶדֶר שֶׁנִּפְרַץ, עַד עֶשֶׂר אַמּוֹת הֲרֵי הוּא כְּפָתַח, יָתֵר מִכֵּן, כְּנֶגֶד הַפִּרְצָה אָסוּר. נִפְרְצוּ בוֹ פְּרָצוֹת הַרְבֵּה, אִם הָעוֹמֵד מְרֻבֶּה עַל הַפָּרוּץ, מֻתָּר, וְאִם הַפָּרוּץ מְרֻבֶּה עַל הָעוֹמֵד, כְּנֶגֶד הַפִּרְצָה אָסוּר:

ה הַנּוֹטֵעַ שׁוּרָה שֶׁל חָמֵשׁ גְּפָנִים, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, כֶּרֶם. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֵינוֹ כֶּרֶם, עַד שֶׁיְּהוּ שָׁם שְׁתֵּי שׁוּרוֹת. לְפִיכָךְ, הַזּוֹרֵעַ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁבַּכֶּרֶם, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, קִדֵּשׁ שׁוּרָה אַחַת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, קִדֵּשׁ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת:

ו הַנּוֹטֵעַ שְׁתַּיִם כְּנֶגֶד שְׁתַּיִם, וְאַחַת יוֹצְאָה זָנָב, הֲרֵי זֶה כֶּרֶם. שְׁתַּיִם כְּנֶגֶד שְׁתַּיִם וְאַחַת בֵּינְתַיִם, אוֹ שְׁתַּיִם כְּנֶגֶד שְׁתַּיִם וְאַחַת בָּאֶמְצַע, אֵינוֹ כֶּרֶם, עַד שֶׁיִּהוּ שְׁתַּיִם כְּנֶגֶד שְׁתַּיִם וְאַחַת יוֹצְאָה זָנָב:

ז הַנּוֹטֵעַ שׁוּרָה אַחַת בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ, וְשׁוּרָה אַחַת בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְדֶרֶךְ הַיָּחִיד וְדֶרֶךְ הָרַבִּים בָּאֶמְצַע, וְגָדֵר שֶׁהוּא נָמוּךְ מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפוֹת. גָּבוֹהַּ מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, אֵינָן מִצְטָרְפוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם עֵרְכָן מִלְמַעְלָה, הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפוֹת:

ח הַנּוֹטֵעַ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת, אִם אֵין בֵּינֵיהֶן שְׁמֹנָה אַמּוֹת, לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׁם. הָיוּ שָׁלֹשׁ, אִם אֵין בֵּין שׁוּרָה לַחֲבֶרְתָּהּ שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה, לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׁם. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר מִשּׁוּם חֲנִינָא בֶּן חֲכִינַאי, אֲפִלּוּ חָרְבָה הָאֶמְצָעִית וְאֵין בֵּין שׁוּרָה לַחֲבֶרְתָּהּ שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה, לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׁם, שֶׁאִלּוּ מִתְּחִלָּה נִטְּעָן הֲרֵי זֶה מֻתָּר בִּשְׁמֹנָה אַמּוֹת:

ט הַנּוֹטֵעַ אֶת כַּרְמוֹ עַל שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה, מֻתָּר לְהָבִיא זֶרַע לְשָׁם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַעֲשֶׂה בְצַלְמוֹן, בְּאֶחָד שֶׁנָּטַע אֶת כַּרְמוֹ עַל שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה, וְהָיָה הוֹפֵךְ שְׁעַר שְׁתֵּי שׁוּרוֹת לְצַד אֶחָד וְזוֹרֵעַ אֶת הַנִּיר, וּבְשָׁנָה אַחֶרֶת הָיָה הוֹפֵךְ אֶת הַשֵּׁעָר לְמָקוֹם אַחֵר וְזוֹרֵעַ אֶת הַבּוּר, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים, וְהִתִּירוּ. רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים, אַף הַנּוֹטֵעַ אֶת כַּרְמוֹ עַל שְׁמֹנָה שְׁמֹנָה אַמּוֹת, מֻתָּר:

פרק ה

א כֶּרֶם שֶׁחָרַב, אִם יֵשׁ בּוֹ לְלַקֵּט עֶשֶׂר גְּפָנִים לְבֵית סְאָה, וּנְטוּעוֹת כְּהִלְכָתָן, הֲרֵי זֶה נִקְרָא כֶּרֶם דַּל. כֶּרֶם שֶׁהוּא נָטוּעַ עִרְבּוּבְיָא, אִם יֵשׁ בּוֹ לְכַוֵּן שְׁתַּיִם נֶגֶד שָׁלֹשׁ, הֲרֵי זֶה כֶּרֶם. וְאִם לָאו, אֵינוֹ כֶּרֶם. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, הוֹאִיל וְהוּא נִרְאֶה כְּתַבְנִית הַכְּרָמִים, הֲרֵי זֶה כֶּרֶם:

ב כֶּרֶם שֶׁהוּא נָטוּעַ עַל פָּחוֹת פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֵינוֹ כֶּרֶם. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כֶּרֶם, וְרוֹאִין אֶת הָאֶמְצָעִיּוֹת כְּאִלּוּ אֵינָן:

ג חָרִיץ שֶׁהוּא עוֹבֵר בַּכֶּרֶם, עָמֹק עֲשָׂרָה וְרָחָב אַרְבָּעָה, רַבִּי אֶלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, אִם הָיָה מְפַלֵּשׂ מֵרֹאשׁ הַכֶּרֶם וְעַד סוֹפוֹ, הֲרֵי זֶה נִרְאֶה כִּבְיַן שְׁנֵי כְרָמִים, וְזוֹרְעִים בְּתוֹכוֹ. וְאִם לָאו, הֲרֵי הוּא כְּגַת. וְהַגַּת שֶׁבְּכֶרֶם עֲמֻקָּה עֲשָׂרָה וּרְחָבָה אַרְבָּעָה, רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר, זוֹרְעִים בְּתוֹכָהּ, וַחֲכָמִים אוֹסְרִים. שׁוּמְרָה שֶׁבַּכֶּרֶם, גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה וּרְחָבָה אַרְבָּעָה, זוֹרְעִין בְּתוֹכָהּ. וְאִם הָיָה שֵׁעָר כּוֹתֵשׁ, אָסוּר:

ד גֶּפֶן שֶׁהִיא נְטוּעָה בְּגַת אוֹ בְּנֶקַע, נוֹתְנִין לָהּ עֲבוֹדָתָהּ, וְזוֹרֵעַ אֶת הַמּוֹתָר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם אֵין שָׁם אַרְבַּע אַמּוֹת, לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׁם. וְהַבַּיִת שֶׁבַּכֶּרֶם, זוֹרְעִין בְּתוֹכוֹ:

ה הַנּוֹטֵעַ יָרָק בַּכֶּרֶם אוֹ מְקַיֵּם, הֲרֵי זֶה מְקֻדָּשׁ אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה גְּפָנִים. אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁהָיוּ נְטוּעוֹת עַל אַרְבַּע אַרְבַּע, אוֹ עַל חָמֵשׁ חָמֵשׁ. הָיוּ נְטוּעוֹת עַל שֵׁשׁ שֵׁשׁ, אוֹ עַל שֶׁבַע שֶׁבַע, הֲרֵי זֶה מְקֻדָּשׁ שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה לְכָל רוּחַ, עֲגֻלּוֹת וְלֹא מְרֻבָּעוֹת:

ו הָרוֹאֶה יָרָק בַּכֶּרֶם, וְאָמַר כְּשֶׁאַגִּיעַ לוֹ אֲלַקְּטֶנּוּ, מֻתָּר. כְּשֶׁאֶחֱזֹר אֲלַקְּטֶנּוּ, אִם הוֹסִיף בְּמָאתַיִם, אָסוּר:

ז הָיָה עוֹבֵר בַּכֶּרֶם וְנָפְלוּ מִמֶּנּוּ זְרָעִים, אוֹ שֶׁיָּצְאוּ עִם הַזְּבָלִים אוֹ עִם הַמַּיִם, הַזּוֹרֵעַ וְסִעֲרָתוּ הָרוּחַ לַאֲחוֹרָיו, מֻתָּר. סִעֲרָתוּ הָרוּחַ לְפָנָיו, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אִם עֲשָׂבִים, יוֹפֵךְ. וְאִם אָבִיב, יְנַפֵּץ. וְאִם הֵבִיאָה דָגָן, תִּדְלֹק:

ח הַמְקַיֵּם קוֹצִים בַּכֶּרֶם, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, קִדֵּשׁ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, לֹא קִדֵּשׁ אֶלָּא דָבָר שֶׁכָּמוֹהוּ מְקַיְּמִין. הָאִירוּס וְהַקִּסּוֹם וְשׁוֹשַׁנַּת הַמֶּלֶךְ וְכָל מִינֵי זְרָעִים, אֵינָן כִּלְאַיִם בַּכֶּרֶם. הַקַּנְבּוֹס, רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, אֵינוֹ כִלְאַיִם, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כִּלְאַיִם. וְהַקִּנְרָס, כִּלְאַיִם בַּכֶּרֶם:

פרק ו

א אֵיזֶהוּ עָרִיס, הַנּוֹטֵעַ שׁוּרָה שֶׁל חָמֵשׁ גְּפָנִים בְּצַד הַגָּדֵר שֶׁהוּא גָבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, אוֹ בְּצַד חָרִיץ שֶׁהוּא עָמֹק עֲשָׂרָה טְפָחִים וְרָחָב אַרְבָּעָה, נוֹתְנִין לוֹ עֲבוֹדָתוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מוֹדְדִין אַרְבַּע אַמּוֹת מֵעִקַּר הַגְּפָנִים לַשָּׂדֶה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, מִן הַגָּדֵר לַשָּׂדֶה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, טוֹעִים כָּל הָאוֹמְרִים כֵּן, אֶלָּא אִם יֵשׁ שָׁם אַרְבַּע אַמּוֹת מֵעִקַּר גְּפָנִים וְלַגָּדֵר, נוֹתְנִין לוֹ אֶת עֲבוֹדָתוֹ, וְזוֹרֵעַ אֶת הַמּוֹתָר. וְכַמָּה הִיא עֲבוֹדַת הַגֶּפֶן. שִׁשָּׁה טְפָחִים לְכָל רוּחַ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, שְׁלֹשָׁה:

ב עָרִיס שֶׁהוּא יוֹצֵא מִן הַמִּדְרֵגָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, אִם עוֹמֵד בָּאָרֶץ וּבוֹצֵר אֶת כֻּלּוֹ, הֲרֵי זֶה אוֹסֵר אַרְבַּע אַמּוֹת בַּשָּׂדֶה, וְאִם לָאו, אֵינוֹ אוֹסֵר אֶלָּא כְּנֶגְדּוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף הַנּוֹטֵעַ אַחַת בָּאָרֶץ וְאַחַת בַּמִּדְרֵגָה, אִם גָּבוֹהַּ מִן הָאָרֶץ עֲשָׂרָה טְפָחִים, אֵינָהּ מִצְטָרֶפֶת עִמָּהּ, וְאִם לָאו, הֲרֵי זוֹ מִצְטָרֶפֶת עִמָּהּ:

ג הַמַּדְלֶה אֶת הַגֶּפֶן עַל מִקְצָת אַפִּיפְיְרוֹת, לֹא יָבִיא זֶרַע אֶל תַּחַת הַמּוֹתָר. אִם הֵבִיא, לֹא קִדֵּשׁ. וְאִם הִלֵּךְ הֶחָדֶשׁ, אָסוּר. וְכֵן הַמַּדְלֶה עַל מִקְצַת אִילָן סָרָק:

ד הַמַּדְלֶה אֶת הַגֶּפֶן עַל מִקְצַת אִילָן מַאֲכָל, מֻתָּר לְהָבִיא זֶרַע אֶל תַּחַת הַמּוֹתָר. וְאִם הִלֵּךְ הֶחָדֶשׁ, יַחֲזִירֶנּוּ. מַעֲשֶׂה שֶׁהָלַךְ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֵצֶל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל לְכְפַר עָזִיז, וְהֶרְאָהוּ גֶּפֶן מֻדְלֶה עַל מִקְצַת תְּאֵנָה. אָמַר לוֹ, מָה אֲנִי לְהָבִיא זֶרַע אֶל תַּחַת הַמּוֹתָר. אָמַר לוֹ, מֻתָּר.

וְהֶעֱלָהוּ מִשָּׁם לְבֵית הַמְּגִנְיָה, וְהֶרְאָהוּ גֶּפֶן שֶׁהִיא מֻדְלֶה עַל מִקְצָת הַקּוֹרָה, וְסַדָּן שֶׁל שִׁקְמָה, וּבוֹ קוֹרוֹת הָרְבֵּה. אָמַר לוֹ, תַּחַת הַקּוֹרָה זוֹ אָסוּר, וְהַשְּׁאָר מֻתָּר:

ה אֵיזֶהוּ אִילָן סָרָק. כָּל שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה פֵּרוֹת. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, הַכֹּל אִילָן סָרָק, חוּץ מִן הַזַּיִת וְהַתְּאֵנָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל שֶׁאֵין כְּמוֹהוּ נוֹטְעִין שָׂדוֹת שְׁלֵמוֹת, הֲרֵי זֶה אִילָן סָרָק:

ו פִּסְקֵי עָרִיס, שְׁמֹנָה אַמּוֹת וְעוֹד. וְכָל מִדּוֹת שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים בַּכֶּרֶם, אֵין בָּהֶם וָעוֹד, חוּץ מִפִּסְקֵי עָרִיס. אֵלּוּ הֵן פִּסְקֵי עָרִיס, עָרִיס שֶׁחָרַב מֵאֶמְצָעוֹ וְנִשְׁתַּיְּרוּ בוֹ חָמֵשׁ גְּפָנִים מִכָּאן וְחָמֵשׁ גְּפָנִים מִכָּאן. אִם יֵשׁ שָׁם שְׁמֹנָה אַמּוֹת, לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׁם. שְׁמֹנָה אַמּוֹת וָעוֹד, נוֹתְנִין לוֹ כְּדֵי עֲבוֹדָתוֹ, וְזוֹרֵעַ אֶת הַמּוֹתָר:

ז עָרִיס שֶׁהוּא יוֹצֵא מִן הַכּוֹתֶל מִתּוֹךְ הַקֶּרֶן וְכֻלֶּה, נוֹתְנִין לוֹ עֲבוֹדָתוֹ, וְזוֹרֵעַ אֶת הַמּוֹתָר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם אֵין שָׁם אַרְבַּע אַמּוֹת, לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׁם:

ח הַקָּנִים הַיּוֹצְאִים מִן הֶעָרִיס וְחָס עֲלֵיהֶן לְפָסְקָן, כְּנֶגְדָּן מֻתָּר. עָשָׂאן כְּדֵי שְׁיְהַלֵּךְ עֲלֵיהֶן הֶחָדָשׁ, אָסוּר:

ט הַפֶּרַח הַיּוֹצֵא מִן הֶעָרִיס, רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִלּוּ מְטֻטָּלֶת תְּלוּיָה בּוֹ, כְּנֶגְדּוֹ אָסוּר. וְכֵן בְּדָלִית. הַמּוֹתֵחַ זְמוֹרָה מֵאִילָן לְאִילָן, תַּחְתֶּיהָ אָסוּר. סְפָקָהּ בְּחֶבֶל אוֹ בְגֶמִי, תַּחַת הַסְּפוּק מֻתָּר. עָשָׂאָהּ כְּדֵי שְׁיְהַלֵּךְ עָלָיו הֶחָדָשׁ, אָסוּר:

פרק ז

א הַמַּבְרִיךְ אֶת הַגֶּפֶן בָּאָרֶץ, אִם אֵין עָפָר עַל גַּבָּהּ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, לֹא יָבִיא זֶרַע עָלֶיהָ, אֲפִלּוּ הִבְרִיכָהּ בְּדָלַעַת אוֹ בְסִילוֹן. הִבְרִיכָהּ בְּסֶלַע, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין עָפָר עַל גַּבָּהּ אֶלָּא שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, מֻתָּר לְהָבִיא זֶרַע עָלֶיהָ. הָאַרְכֻּבָּה שֶׁבַּגֶּפֶן, אֵין מוֹדְדִין לָהּ אֶלָּא מִן הָעִקָּר הַשֵּׁנִי:

ב הַמַּבְרִיךְ שָׁלֹשׁ גְּפָנִים וְעִקָּרֵיהֶם נִרְאִים, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בַּר צָדוֹק אוֹמֵר, אִם יֵשׁ בֵּינֵיהֶם מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד שְׁמֹנָה, הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפוֹת. וְאִם לָאו, אֵינָן מִצְטָרְפוֹת. גֶּפֶן שֶׁיָּבְשָׁה, אֲסוּרָה וְאֵינָהּ מְקַדֶּשֶׁת. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אַף צֶמֶר גֶּפֶן אָסוּר וְאֵינוֹ מְקַדֵּשׁ. רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק אוֹמֵר מְשַׁמּוֹ, אַף עַל גַּבֵּי הַגֶּפֶן אָסוּר וְאֵינוֹ מְקַדֵּשׁ:

ג אֵלּוּ אוֹסְרִין וְלֹא מְקַדְּשִׁין. מוֹתַר חָרְבַּן הַכֶּרֶם, מוֹתַר מְחוֹל הַכֶּרֶם, מוֹתַר פִּסְקֵי עָרִיס, מוֹתַר אַפִּיפְיָרוֹת. אֲבָל תַּחַת הַגֶּפֶן, וַעֲבוֹדַת הַגֶּפֶן, וְאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁבַּכֶּרֶם, הֲרֵי אֵלּוּ מִתְקַדְּשׁוֹת:

ד הַמְסַכֵּךְ אֶת גַּפְנוֹ עַל גַּבֵּי תְבוּאָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, הֲרֵי זֶה קִדֵּשׁ, וְחַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ. רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים, אֵין אָדָם מְקַדֵּשׁ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ:

ה אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁזָּרַע אֶת כַּרְמוֹ בַּשְּׁבִיעִית, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, וְאָמַר, אֵין אָדָם מְקַדֵּשׁ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ:

ו הָאַנָּס שֶׁזָּרַע אֶת הַכֶּרֶם וְיָצָא מִלְּפָנָיו, קוֹצְרוֹ אֲפִלּוּ בַמּוֹעֵד. עַד כַּמָּה הוּא נוֹתֵן לַפּוֹעֲלִים, עַד שְׁלִישׁ. יָתֵר מִכָּאן, קוֹצֵר כְּדַרְכּוֹ וְהוֹלֵךְ אֲפִלּוּ לְאַחַר הַמּוֹעֵד. מֵאֵימָתַי הוּא נִקְרָא אַנָּס, מִשֶּׁיִּשְׁקַע:

ז הָרוֹחַ שֶׁעִלְעֲלָה אֶת הַגְּפָנִים עַל גַּבֵּי תְבוּאָה, יִגְדֹּר מִיָּד. אִם אֵרְעוֹ אֹנֶס, מֻתָּר. תְּבוּאָתוֹ שֶׁהָיְתָה נוֹטָה תַּחַת הַגֶּפֶן, וְכֵן בְּיֶרֶק, מַחֲזִיר וְאֵינוֹ מְקַדֵּשׁ. מֵאֵימָתַי תְּבוּאָה מִתְקַדֶּשֶׁת, מִשֶּׁתִּשְׁרִישׁ. וַעֲנָבִים, מִשֶּׁיַּעֲשׂוּ כְּפוֹל הַלְּבָן. תְּבוּאָה שֶׁיִּבְּשָׁה כָּל צָרְכָּהּ, וַעֲנָבִים שֶׁבָּשְׁלוּ כָּל צָרְכָּן, אֵין מִתְקַדְּשׁוֹת:

ח עָצִיץ נָקוּב מְקַדֵּשׁ בַּכֶּרֶם, וְשֶׁאֵינוֹ נָקוּב אֵינוֹ מְקַדֵּשׁ. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, זֶה וְזֶה אוֹסְרִין וְלֹא מְקַדְּשִׁין. הַמַּעֲבִיר עָצִיץ נָקוּב בַּכֶּרֶם, אִם הוֹסִיף בְּמַאתַיִם, אָסוּר:

פרק ח

א כִּלְאֵי הַכֶּרֶם אֲסוּרִין מִלְּזָרְעָ, וּמִלְּקַיְּמָ, וַאֲסוּרִין בַּהֲנָאָה. כִּלְאֵי זְרָעִים, אֲסוּרִים מִלְּזָרְעָ וּמִלְּקַיְּמָ, וּמֻתָּרִין בַּאֲכִילָה, וְכָל שֶׁכֵּן בַּהֲנָאָה. כִּלְאֵי בְגָדִים מֻתָּרִין בְּכָל דָּבָר, וְאֵינָן אֲסוּרִין אֶלָּא מִלִּלְבֹּשׁ. כִּלְאֵי בְהֵמָה מֻתָּרִים לְגַדֵּל וּלְקַיֵּם, וְאֵינָן אֲסוּרִים אֶלָּא מִלְּהַרְבִּיעַ. כִּלְאֵי בְהֵמָה אֲסוּרִים זֶה בָּזֶה:

ב בְּהֵמָה עִם בְּהֵמָה וְחַיָּה עִם חַיָּה, בְּהֵמָה עִם חַיָּה וְחַיָּה עִם בְּהֵמָה, טְמֵאָה עִם טְמֵאָה וּטְהוֹרָה עִם טְהוֹרָה, טְמֵאָה עִם טְהוֹרָה וּטְהוֹרָה עִם טְמֵאָה, אֲסוּרִין לַחָרֹשׁ וְלִמְשֹׁךְ וּלְהַנְהִיג:

ג הַמַּנְהִיג סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים, וְהַיּוֹשֵׁב בַּקָּרוֹן סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים. רַבִּי מֵאִיר פּוֹטֵר. וְהַשְּׁלִישִׁית שֶׁהִיא קְשׁוּרָה לָרְצוּעוֹת, אֲסוּרָה:

ד אֵין קוֹשְׁרִין אֶת הַסּוּס לֹא לְצַדְדֵי הַקָּרוֹן וְלֹא לְאַחַר הַקָּרוֹן, וְלֹא אֶת הַלַּבְדְּקִים לְגְמַלִּים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל הַנּוֹלָדִים מִן הַסּוּס, אַף עַל פִּי שֶׁאֲבִיהֶן חֲמוֹר, מֻתָּרִין זֶה עִם זֶה. וְכֵן הַנּוֹלָדִים מִן הַחֲמוֹר, אַף עַל פִּי שֶׁאֲבִיהֶם סוּס, מֻתָּרִין זֶה עִם זֶה. אֲבָל הַנּוֹלָדִים מִן הַסּוּס עִם הַנּוֹלָדִים מֵהֲמוֹר, אֲסוּרִים זֶה עִם זֶה:

ה הַפְּרוּטִיּוֹת אֲסוּרוֹת, וְהָרַמָּךְ מֻתָּר. וְאַדְנֵי הַשָּׂדֶה, חַיָּה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, מְטַמְּאוֹת בְּאֹהֶל כָּאָדָם. הַקֻּפָּד וְחֻלְדַּת הַסְּנָיִים, חַיָּה. חֻלְדַּת הַסְּנָיִים, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מְטַמֵּא כַּזִּית בְּמַשָּׂא, וְכָעֲדָשָׁה בְּמַגָּע:

ו שׁוֹר בָּר, מִין בְּהֵמָה. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, מִין חַיָּה. כֶּלֶב, מִין חַיָּה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, מִין בְּהֵמָה. חֲזִיר, מִין בְּהֵמָה. עֲרוֹד, מִין חַיָּה. הַפִּיל וְהַקּוֹף, מִין חַיָּה. וְאָדָם מֻתָּר עִם כֻּלָּם לִמְשֹׁךְ וְלַחֲרֹשׁ וּלְהַנְהִיג:

פרק ט

א אֵין אָסוּר מִשּׁוּם כִּלְאַיִם אֶלָּא צֶמֶר וּפִשְׁתִּים. וְאֵינוֹ מִטַּמֵּא בְּנֶגַע אֶלָּא צֶמֶר וּפִשְׁתִּים. אֵין הַכֹּהֲנִים לוֹבְשִׁין לְשַׁמֵּשׁ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ אֶלָּא צֶמֶר וּפִשְׁתִּים. צֶמֶר גְּמַלִּים וְצֶמֶר רְחֵלִים שֶׁטָּרְפָן זֶה בָּזֶה, אִם רֹב מִן הַגְּמַלִּים, מֻתָּר, וְאִם רֹב מִן הָרְחֵלִים, אָסוּר. מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה, אָסוּר. וְכֵן הַפִּשְׁתָּן וְהַקְּנִבּוֹס שֶׁטָּרְפָן זֶה בָּזֶה:

ב הַשִּׁירַיִם וְהַכְּלָךְ אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם כִּלְאַיִם, אֲבָל אֲסוּרִים מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן. הַכָּרִים וְהַכְּסָתוֹת אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם כִּלְאַיִם, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּשָׂרוֹ נוֹגֵעַ בָּהֶן. אֵין עֲרַאי לְכִלְאַיִם. וְלֹא יִלְבַּשׁ כִּלְאַיִם אֲפִלּוּ עַל גַּבֵּי עֲשָׂרָה, אֲפִלּוּ לִגְנֹב אֶת הַמֶּכֶס:

ג מִטְפָּחוֹת הַיָּדַיִם, מִטְפָּחוֹת הַסְּפָרִים, מִטְפָּחוֹת הַסַּפָּג, אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם כִּלְאַיִם. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹסֵר. וּמִטְפָּחוֹת הַסְּפָרִים, אֲסוּרוֹת מִשּׁוּם כִּלְאַיִם:

ד תַּכְרִיכֵי הַמֵּת וּמַרְדַּעַת שֶׁל חֲמוֹר, אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם כִּלְאַיִם. לֹא יִתֵּן הַמַּרְדַּעַת עַל כְּתֵפוֹ, אֲפִלּוּ לְהוֹצִיא עָלֶיהָ זָבֶל:

ה מוֹכְרֵי כְסוּת מוֹכְרִין כְּדַרְכָּן, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוְּנוּ בַּחֲמָה מִפְּנֵי הַחַמָּה, וּבַגְּשָׁמִים מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים. וְהַצְּנוּעִים מַפְשִׁילִין בְּמַקֵּל לַאֲחוֹרֵיהֶם:

ו תּוֹפְרֵי כְסוּת תּוֹפְרִין כְּדַרְכָּן, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוְּנוּ בַּחַמָּה מִפְּנֵי הַחַמָּה, וּבַגְּשָׁמִים מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים. וְהַצְּנוּעִים תּוֹפְרִים בָּאָרֶץ:

ז הַבַּרְסִין וְהַבַּרְדְּסִין וְהַדַּלְמָטְקִיּוֹן וּמִנְעָלוֹת הַפְּנוֹן, לֹא יִלְבַּשׁ בָּהֶן עַד שֶׁיִּבְדֹּק. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, הַבָּאִים מֵחוּץ הַיָּם וּמִמְּדִינַת הַיָּם אֵינָן צְרִיכִין בְּדִיקָה, מִפְּנֵי שֶׁחִזְקָתָן בַּקְּנִבּוֹס. וּמִנְעָל שֶׁל זֶרֶד אֵין בּוֹ מִשּׁוּם כִּלְאַיִם:

ח אֵין אָסוּר מִשּׁוּם כִּלְאַיִם אֶלָּא טָווּי וְאָרוּג, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב) לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז, דָּבָר שֶׁהוּא שׁוּעַ טָווּי וְנוּז. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, נָלוֹז וּמֵלִיז הוּא אֶת אָבִיו שֶׁבַּשָּׁמַיִם עָלָיו:

ט הַלְּבָדִים אֲסוּרִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵם שׁוּעִים. פִּיו שֶׁל צֶמֶר בְּשֶׁל פִּשְׁתָּן אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהֵם חוֹזְרִין כְּאָרִיג. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, מְשִׁיחוֹת שֶׁל אַרְגָּמָן אֲסוּרוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מוֹלֵל עַד שֶׁלֹּא קוֹשֵׁר. לֹא יִקְשֹׁר סֶרֶט שֶׁל צֶמֶר בְּשֶׁל פִּשְׁתָּן לַחְגֹּר בּוֹ אֶת מָתְנָיו, אַף עַל פִּי שֶׁהַרְצוּעָה בָּאֶמְצַע:

י אוֹתוֹת הַגַּרְדִּין וְאוֹתוֹת הַכּוֹבְסִים, אֲסוּרוֹת מִשּׁוּם כִּלְאַיִם. הַתּוֹכֵף תְּכִיפָה אַחַת, אֵינָהּ חִבּוּר, וְאֵין בָּהּ מִשּׁוּם כִּלְאַיִם, וְהַשּׁוֹמְטָהּ בְּשַׁבָּת, פָּטוּר. עָשָׂה שְׁנֵי רָאשֶׁיהָ לְצַד אֶחָד,

חִבּוּר, וְיֵשׁ בָּהּ מִשּׁוּם כִּלְאַיִם, וְהַשּׁוֹמְטָהּ בְּשַׁבָּת, חַיָּב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עַד שֶׁיְּשַׁלֵּשׁ. הַשַּׁק וְהַקֻּפָּה מִצְטָרְפִין לְכִלְאָיִם׃